

**VRBIS HIEROSOLY-//m[a]e, Templiq[ue] in ea origo, &
ho//rum rursus excidium, profana-//tio, aliaeq[ue] uariae
fortuna**

Langen, Rudolf von

Coloniae, Jan. 1517

VD16 L 341

Quomodo Titus cum templum sine suorum maximo damno seruare non posset, porticibus ignem immittit, quibus late ardentibus, fugiunt de templo Iudæi. Et quomodo in illud cum principibus suis ingressus, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71344](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71344)

¶ Quomodo Titus cum templum sine suorum ma-
ximo damno seruare non posset, porticibus ignem im-
mittit, quibus late ardentibus, fugiunt de templo Iu-
dæi. Et quomodo in illud cum principibus suis ingres-
sus, adhuc magnopere illud seruare desiderabat. Et q̄
tandem pacto ipso inuito exustum sit, & de maxima
ardentis urbis & occumbentium Iudæorū calamitate.

¶ Caplm. XIII.

Ctauo igitur mensis Augusti die ag-
geribus perfectis, graues templo ad-
moueri arietes iussit, qui terribili sex
diebus impulsu sine intermissiōe mu-
rum pulsantes, nihil admodum profe-
cerunt. Nam fortissimorum structura lapidum, horū
impetus repellebat. Sed septentrionis templi portam
subfodere fatagentes Romani, exteriores tantum las-
pides euoluere potuere, sustinente interiori muro q̄
fortissimus erat portam. Et hoc opere frustrati Roma-
ni, scalas porticibus admouerūt, quas ne subirent, in-
genti repugnantes audacia Iudæi, impedire conati sunt,
nonnullas etiam scalas armatorum plenas, in latus in-
clinantes deſciebant, unde non parua Romani milis-
tis cædes sequebatur. Titus autem uiso, quia templo,
damno, & nece suorum parceret, ira percitus, ignem
portis quæ in porticibus erāt subijci iussit, diuino eti-
am (ut par est credere) motus instinctu, q̄a iā iam con-
taminatissimū illud fanum (ut uerus & singularis De-
us noster ante prædixerat) eueri & exuri debebat, &
gens sacrilega perdenda fuit. At uero igne iam p̄ mi-

K in

lites admoto, & liquefacto quo fores uestiti erant ar-
 gento, lignum cito flāma consumpsit, quæ aucta sub-
 to proximas corripuit porticus. Iudæi circa se iam uis-
 dentes ignem, & corpore & animo concidebant, nec
 aliquis eorum flammam extinguere conabatur. Titus
 tamen militibus iussit, ut extincto incēdio, per proxima
 portis loca, uiam sternerent, quo armatæ Romano-
 rum acies possent ascendere. Conuocatisque exerci-
 tus sui ducibus, consilium de templo habuit. Cum qui-
 busdam uideretur belli lege templum exurendum, quæ
 non iam templum, sed castellum uideretur. Titus pri-
 moribus sibi consentientibus uiris, se nunquam hoc
 templum incensurum aiebat, quia ingens Romanorum
 hoc damnum fore, si tam singulare tanti imperij
 ornamentum concremetur, sed ingentis eorum potius
 uictoriæ ornamentum, & quasi trophæum seruand-
 dum esse. Cæteris in hanc de seruando templo Cæsar-
 ris sententiam euntibus, consilium dimittitur. Ipse mi-
 litibus iubet, uti corpora sua quiete curent, uiamque
 per ruinas porticus ad templum usque sternant, ignem
 restinguentes. Porro die illo Iudæos ab impetu timor
 continuit. Sequenti uero die, orientali templi excu-
 rrentes porta, aduersus Romanorum custodias irrum-
 punt, ibique inuito prælio, Cæsar qui eam pugnam pro-
 spectabat, cum lectis adest equitibus, cuius non susti-
 nentes impetum Iudæi, fuga se recipiunt. Verum cum
 equitibus Tito recedente, instant iterum acrius Iudæi,
 sed iterato repulsi, in templi interioribus post die pe-
 rituri conclusi sunt. Titus igitur recedens, sequenti

die cum omni exercitus sui robore, templum obsidere, & extremis uiribus oppugnare decreuit. Interea dei omnipotentis dictante sententia, quidam ex militibus nullius expectato imperio, sed impetu quodam diuino permotus, a contubernali suo milite quopiam suscollitur, raptumque ignem fenestrae cuiusdam aureae in septentrionali templi aditu iniectat, qui cum celeriter circa templum tabulata corripuisset, ingens & terribilis clamor suscollitur a Iudaeis, sequiturque (si possunt) desperatissima audacia tantum facinus parant uindicare. Tito cum hoc propere nunciatum fuisset, in tabernaculo ut e praelio redierat quiescenti, ac postridie summis uiribus templum oppugnaturus, uisum est uelle magnopere incendium prohibere. Accurrit idcirco duobus eum sequentibus, omnisque exercitus sublato ingenti clamore sine ordine post Caesarem ruere uidebatur. Caesar dato uoce simul & dextra signo, ignem iubebat extinguere, sed neque uocem eius alioquin obsequentissimi milites diuina ultione perurgente, curabant attendere. Impetumque accurrentium agminum nulla Caesaris aut ducum comminatio, ab incendio continere potuit. Cum uero ad templum accessissent, tanquam diuinitus acti furore, alius se praecedentem ut ignem ingereret hortabatur, posthabitis omnino Caesaris id summo uetantis studio edictis. Seditiosi uero ac latrones uelut extrema omnia pro restinguendo incendio passuri, accurrebant. Sed cum ob dominantem late flammam, nil spei superesse uident, porticibus uel ruinis earum & templo derelictis, fuga & caede inuoluti

diffugiunt, magna miserrimæ plebis multitudo, inermis, & inualida, interficiebatur. Atq; apud magnum altare quod holocaustor; dicebatur, & ante templum fuerat, ingentes mortuor; strages uisebantur, nec minus per gradus templi torrentis instar, interfectorum cruor defluebat. Cæsar autem (ut dictum est) insanientium militum nõ ualens impetum continere, anteq; interiora templi uorans flamma corripet, ipsum ingredit, & qcqd in eo fuit diligent; conspicatus est, & quæ magna & præclara esse fama didicerat, non ea minora uidendo comperit, motusq; incredibili eius decore, e templo prosiliit, milites impendio rogans, uti ignem restinguant, quia seruari adhuc posse uidebatur, cum (ut diximus) non aliqua ex parte ad interiora adhuc incendium penetrasset. Sed uis quædam diuina animos militum intuserat, ut in alijs Cæsari obsequentissimi, in hoc imperanti nihil auscultarēt. Incitabat eos præterea spes magna prædarum, immensas opes in eodem congestas suspicantes, quoniam aureis laminis fores uestitos intuebantur. Unus igitur ex militibus qui cum Cæsare templum intrauerat, currente ut inhiberet incendium Cæsare, ignem cardinibus portæ subiecit. Tum subito apparente intus flamma, ducibusque cum Cæsare discedentibus, nemo succendere prohibebat. Ardente iam templo, quicquid fortuitu militibus ueniebat, in manus rapiebatur. Sed & puerorum, senum, sacri iuxta, & profani, cædes infinita grassabatur, unaque supplices cum repugnantibus necabantur, flamma (dictu uisus

q̄ horribile) impetu suo progrediens, cum miserabilif
 occumbentium gemitu concrepabat. Et pro collis in
 quo templum erat altitudine, & operis magnitudine,
 totam quis credere potuit conflagrare ciuitatē, clamo
 re autē illo & ululatu, nihil horribilius excogitari po
 test, quia Romanorum fremitus, & ardentissimus mi
 litum clamor, igniq; clausorum miserabilis ac disson
 eiulatus, concrepabat. Adeo ut omnis circum regio,
 montesq; sono quem ἄχος Græci uocant, resonantes
 reboarent. Tanta etiam uis cædis fuit, ut sanguis esset
 igne largior, pluresque essent interfectoꝝ occisi,
 omnem terę faciem contegentes. Gradientes insuper
 super mortuorum cadauera milites, fugientes Iudæos
 infestius sequebantur. Ardente item templo, quicq̄
 ex porticibus quæ ipsum ambiabant, reliquum fuit.
 portasq; decoras incendere Romani, quæ confugien
 tium Iudæorum plene, cum ipsis exustæ sunt. Gazo
 philacia itē quæ iuxta templum ī porticibus fuere, pa
 ri pacto sunt concremata. In quibus (autore Iosepho) Iosephus
 immensa pecuniæ uis, uestiumq; & omnes pene Iudæ
 orum congestæ fuerunt diuitiæ. Igitur iuxta sacroꝝ
 uoces prophetarum, & domini nostri saluatoris ī euā
 gelio comminationem, templum inuito quidem Cæ
 sare hoc modo exustum est. Opus (ut Iosephus inqt) Iosephus
 omnium quæ audiimus, aut uidimus, maxime admi
 rabile, tam extructionis genere, q̄ magnitudinis, item
 q; munificentiaē in singulis rebus, & gloria. ¶ Mira
 biturq; in eius exustione lector, id plane omnipoten
 tis Dei sententiā iam dudum igne fuisse damnatum.

Euolutis enim temporū curriculum, id est annis quingentis & sexaginta, eodem mense dieq; id est decima Augusti, quo illud primum Salomonis Chaldæi incēderant, & istud est a Romanis concrematum. In hanc autem nouissimam templi euerfionem, & urbis, quæ secundo Vespasiani facta est anno, fluxerunt a quintodecimo Tyberij anno, qui euangelicæ prædicationis exordium fuit, anni duo & quadraginta. A captiuitate autem quam perpessi sunt sub Antiocho, & templi profanatione, ducenti triginta & nouem. Porro a Darij secundo anno, sub quo rursus est ædificatum, anni quingenti nonaginta. A prima autem ædificatione templi sub Salomone, mille ducenti scdm Eusebij & sancti Hieronymi supputationem, licet alio prædicta numero Iosephus supputare conetur.

Eusebius
Hierony.
Iosephus

¶ De superioris ciuitatis, id est arcis ad quam Iudæi superstites, cum ducibus suis confugerunt, expugnatione, ac uniuersæ Hierosolymæ incensione & euerfione,

¶ Capitulum quartumdecimum.

Maccabæorum lib.

Estabat exusto cum porticibus suis templo, superior ciuitas, ad quam seditiosissimi latronesq; confugerant, expugnanda. Hæc in Maccabæorum libris, alijs